

Česko-lužický

Ročník XIX
Číslo 4/duben 2009

věstník

Milý pane Jiří,

pišu Vám tenhle dopis proto, že za Vámi dnes opravdu nemohu přijet. Dřív jsme v takových případech vyřídili vše potřebné telefonicky. Ale Vy už skoro týden nezvedáte telefon. Doufal jsem, že Vám změnili číslo, ale bohužel, pravda je jiná.

Nezbývá mi tedy, než ji přijmout a poděkovat Vám za všechno, co jste stihl pro mne udělat – za všechny rady, připomínky a doporučení, za posilu ve chvílích, kdy jsem zapochyboval o sobě i o smyslu práce pro Lužici. Byl jste ke mně vždy vlídný a vnitřní. Obdivoval jsem Vaše znalosti a současně skromnost a pokoru. To, že jste se nadobro odmlčel, je velká ztráta.

Věřím, že už jste se v onom druhém světě setkal se spoustou přátel z Čech a především z Lužice, a já si moc přeji, aby Vám s nimi bylo dobře.

Budu na Vás vzpomínat opravdu rád a s velkou vděčností. Stejně jako spousta dalších lidí, kterým jste pomohl radou i činem.

Na tomto světě se s Vámi loučím, ale ve vzpomínkách se s Vámi budu rád vídat dál.

Váš Milan Hrabal z Varnsdorfu

Luby knježe Jiříjo,

pisam Wam tutón list, dokelž džensa woprawdže njemóžu k Wam přijěć. Hewak smój sej w tajkich padach wšo trěbne při telefonje dorěčatoj. Ale Wy hižo skoro tydzeń njeńdžeće k telefonje. Sym sej myslit, zo su Wam čisto změnili, ale bohužel, prawda je hinaša.

Mi njewostanje ničo, hač to k wědomju brać a so Wam podžakować za wšo, štož sće za mnje čini – za mnóstwo radow, přispomnjenjow a doporučenjow, za zesylnjenje w chwilach, hdyž sym dwělowať na sebi a na zmysle prócowanja za Lužicu. Stajnje sće za mnje byť přecelny a přijimlwy. Wobdźiwowať sym Waše znajomosće a zdomom Wašu skromnosć a pokornosć. Zo sće nadobo womjelknyl, je wulka strata.

Wěrju, zo sće so zawěsće hižo we wonym druhim swěće z mnóstwom přecelow z Čech a předewšěm z Lužicy zetkať, a přeju sej jara, zo by so Wam z nimi derje što.

Budu na Was woprawdže rady a z wulkej džakownosću spominać. Runje tak kaž wjele dalších luźi, kotrymž sće z radu a skutkom pomohať.

Na tutym swěće so z Wami rozžohnuju, ale w spomnjeću a we Wašim džěle budu so dale často z Wami zetkawać.

Waš Milan Hrabal z Warnoćic

Luby kněz Jiří,

pišu Wam ten list togodla, dokulaž žinsa wopšawdu njamógu k Wam psíjěš. Howacej smej psí takich góžbach wšo trěbne psí telefonje wujadnať. Ale Wy južo skóro tyžěn njejžošo k telefonjoju. Som se myslit, až su Wam cysťo změnili, ale pšawda jo bóžko hynakša.

Mě njezwóstawa něnto nic, ako ju psíjmješ a se Wam wužekowaš za wšykno, což sćo za mnjo cynili – za tu wjeliku maň naraženjow, psíspomnješow a pórucenjow, za zmócnjenje w chylach, gaž som cwiblowať na sebje a na zmysle žěta za Lužycu. Stawnje sćo za mnjo byli psíjašelny a psíjimlwy. Wobźiwowať som Waše znaša a zrazom Wašu skromnosć a pokornosć. Až sćo naraz womjelknuli, jo wjelike tšuše.

Wěrim, až sćo se južo we wónem swěše z wjelimi psíjašelami z Českeje a psedewšym teke z Lužyce zmakali, a wjelgin sebje žycym, aby se Wam z nimi derje što.

Budu na Was wopšawdu rady a z wjelikeju žěkownosću spominaš. Rowno tak ako wjele dalších luźi, kótarymž sćo z radu a statkom pomogať.

Na tom swěše ze z Wami rozžognuju, ale w spomnješu a we Wašom žěle budu se nadalej z Wami zmarkaš.

Waš Milan Hrabal z Warnoćic

Z rukopisu přeložil Alfred Měškank.

V pátek šestého března jsme se naposledy rozloučili s **Jiřím Mudrou**, který nás opustil v nedožitých osmdesáti osmi letech. Obřad v kostele sboru dr. Karla Farského Církve československé husitské v Praze 5-Smíchově, Na Václavce 117/1, zahájila podle jeho přání píseň *Gospodine, pomiluj ny*. Farářka Naděžda Kotková postupně předávala slovo předsedovi Společnosti přátel Lužice doc. Petru Kaletovi, který v neokázalém, ale výstižném projevu shrnul život a vědeckou práci nejvýznamnějšího z jejích členů. Etnolog prof. Leoš Šatava v precizně formulované vzpomínce seznámil přítomné s rolí, kterou hrál Jiří Mudra na jeho cestě k Lužici. Poté asi čtyřicet smutečních hostů vyslechlo projev předsedy Domowiny Jana Nuka, který připomněl, co Jiří Mudra vykonal pro Lužické Srby. Nakonec přečetl Hanuš Härtel dopis varnsdorfského básníka Milana Hrabala, který byl především osobním vyznáním vděčnosti. Zpěvem doprovodila poslední rozloučení lužickosrbská operní pěvkyně Tanja Donatec. (mrak)

Stoletý most mezi Prahou a Budyšínem. Společnost přátel Lužice (1907–2007). Uspořádal Marcel Černý a Petr Kaleta. Společnost přátel Lužice a Chvojko nakladatelství, Praha 2007. 151 s.

Tato sličná knížka (obsahující přednášky z dvoudenního semináře konaného při této příležitosti), vkusně vypravená (obálku navrhl P. Kaleta) vyšla ke stému výročí vzniku SPL. Kromě projevu předsedy SPL a předsedy Domowiny (tam je však zbytečný odstavec o pisateli této recenze) obsahuje 7 pojednání:

Petr Ledvina, *Přehledné dějiny Společnosti přátel Lužice v letech 1907–1939* (s. 15–56). Práce je důkladná, podrobná, přehledná. Je důležité, aby autor, protože je obeznán s problematikou, zpracoval ještě pokračování až do doby přítomné, dokud ještě žijí pamětníci. (Navždy jsou ztraceny některé nezapsané osobní vzpomínky A. Černého, bratří Pátů, V. Zmeškala, A. Frinty, M. Krječmara, P. K. Lanštjána, M. Lorencové, Fr. Staška, B. Kovařika, Z. Boháče, J. Kapitána, B. Šretrové, A. Hlaváčkové, Z. Koníčkové-Pátové aj.)

Franc Šěn, *Lužicko-české knihovnické styky* (s. 51–71). Autor pojednává o lužickosrbských knihovnách (vznikaly při společných lužickosrbských univerzitních studentů), zejména pak o knihovnách pražských, v nichž je větší množství lužickosrbských knih a sorabik. Podrobněji píše o knihovně při Lužickém semináři, později pojmenované *Hornikova lužickosrbská knihovna*, a jejich pohnutých osudech. Čtenáři se dozvěděli s povděkem i o mikrofilmech Serbowek, zhotovených z iniciativy Institutu za serbski ludospyt a Zd. Boháče. Potěšitelné je, že odborníci v Serbském institutu v Budyšíně pracují na digitalizaci všech sorabik. Ta pak budou přístupna v elektronické podobě všem zájemcům.

Jan Zdichynec, *Z Kulowa přes Prahu do Bělehradu. Osud lužickosrbského jezuita v barokní Evropě* (s. 73–102). Pojednává se tu velmi podrobně o Ticinově rodišti Kulowě a jeho okolí, o Ticinových přátelích a jeho vazbách na Čechy. Podrobnější zpracování by si však zasloužil výklad o Ticinových dvou hlavních dílech. Ticinovu restaurovanou podobiznu, značně poškozenou při povodni, posluchači zhlédli.

Timo Meškank, *Češa a Serbja – a što na to Němcy?* (s. 103–116). T. Meškank sleduje názory Lužických Srbů o Čechách a naopak, názory Lužických Srbů o Němcích a naopak, názory Němců o Čechách a naopak. To vše, jak se to vyjadřuje v příslovích (často s nádechem humoru) a také v publicistice (až po přítomnost, např. u L. Vaculíka). Článek vyznívá optimisticky. Není důležité, jde-li o početný nebo nepočetný národ. Důležité je úsilí o poznávání sebe sama a o poznávání skutečností nám neznámých. V tom vidí autor životnost národa, tedy také v tvoření slov pro realie vznikající v době přítomné.

Jurij Luščanskí, *K významu výstavy lužickosrbské kultury v Jabkenicích roku 1937*. Velká výstava o Lužických Srbech a *Poezija matej' komorki* (s.117–129). Posluchači se dozvěděli podrobnosti o výstavě, na niž dnes málokdo vzpomíná. Domnívám se,

že Chěžkovu báseň *Kónc poezije matej' komorki* by bylo bývalo lépe ponechat v lužickosrbském originále a nepřekládat ji do češtiny.

Leoš Šatava, *Lužice jako homeopatikum* (s.130–133). Prof. Šatava se dívá na vztahy Čechů a Lužických Srbů nově (a v tom je jeho přínos). Zatímco se tradičně poukazovalo spíš na českou pomoc a příklad pro Lužické Srby, L. Šatava se zamýšlí, jak Lužičtí Srbové a jejich nynější postavení může být podnětné pro Čechy.

Piotr Pałys, *Polskie stowarzyszenia prołużyckie* (s. 134–151). Přestože styky lužickosrbsko-polské nemají tak dlouhou tradici jako lužickosrbsko-české, ve 20.století vzniklo několik spolků a středisek zabývajících se Lužickými Srby a sorabistikou (u nás jsou tyto skutečnosti poměrně málo známy). Mezi polskými a českými styky jsou určitě shody, ale i rozdíly.

Stoletý most mezi Prahou a Budyšínem je dobrý sborník, čtenáři se v něm dozvědí mnoho nového. Zájemci ho mohou získat (za 100 Kč) na členských schůzích a jiných podnicích SPL.

Dovolte mi, prosím, poznámku k českým textům. (To se týká nejen této knížky.) Větší péči je nutno věnovat jazykové kultuře. Neradi se setkáváme se spojeními (v závorce uvádím lepší nebo jediné správné znění) jako: *jak už bylo zmíněno, k roku 1784 je v pramenech první zmínka o ústavní knihovně, s. 59* (jak jsme se zmínili...); *k založení spolku došlo na popud budyšinského děkanství, s. 60* (spolek byl založen ...); *k uplatňování získaných znalostí se tvořily články většinou ručně zapisované do almanachu ..., s. 60* (aby uplatnili získané vědomosti, chovanci tvořili články a ručně je zapisovali do ...); *Vladimírem Zmeškalem informovaní členové někdejší Serbowky Jurij Měrcink a dr. Jan Cyž proti tomuto kroku protestovali, s. 65* (členové někdejší Serbowky J. M. a dr. J. C., informovaní Vladimírem Zmeškalem, proti tomuto kroku protestovali); *z filmů byly zhotoveny kopie, svázaly se a daly k dispozici uživatelům, s. 66* (kopie zhotovené z filmů byly svázány a dány k dispozici); *aby se nová katalogizace provedla nejjednodušší a nejrychlejší cestou, v červenci 2006 jsem se pokusil, s. 68* (aby byla nová katalogizace provedena co nejrychleji a nejjednodušeji, pokusil jsem se); *proto i lužickosrbským knihovníkům velmi záleží na tom, aby škodlivé skladování Hornikovy knihovny ve sklepech skončilo a její součásti se opět zpřístupnily řádnému užívání, s. 71* (... a její součásti byly opět zpřístupněny); *málo připomínány jsou také Ticinovy silné vazby na Čechy, s. 74* (málo se připomínají ...); *otevření výstavy, s. 118* (zahájení výstavy); *po první světové válce a se založením Československé republiky r. 1918 zesílila činnost již r. 1907 ustavené SPL, s. 118* (po první světové válce a se založením Československé republiky r. 1918 zesílila činnost SPL, ustavené již r. 1907); *výstava je zajímavá také z hlediska své pozůstalosti, s. 122* (... z hlediska osudů vystavených předmětů); *bydlili v hájovně pod samou střešou v malých komůrkách, s.127* (v podkroví v malých...); *sebedéle živý budu, její obsah nezabudu, s. 129* (ať sebedéle žít budu ...).

Cílem těchto poznámek není zlehčovat význam této výborné a záslužné knížky. Chtěly by jen podnítit uživatele češtiny k hlubšímu zamýšlení nad mateřským jazykem.

† Jiří Mudra

Smuteční proslovy nad rakví Jiřího Mudry

(28. 7. 1921 – 2. 3. 2009)

Vážení a milí pozůstalí a přátelé Jiřího Mudry, po téměř pětileté těžké nemoci nám odešel člověk výjimečného formátu. Gymnaziální profesor Jiří Mudra byl erudovaným bohemistou důsledně dbajícím na jazykovou čistotu a přesnost. S tím

samozřejmě souvisela jeho rozsáhlá slavistická práce. Jako patriot a masarykovec nikdy neopustil myšlenku společného československého státu. I když žil po celý život v Čechách, vřelý a přátelský vztah měl ke Slovensku, tam také po druhé světové válce začal svá jazykovědná bádání, když v zapadlém oravském Zuberci zkoumal místní nářečí, což bylo téma jeho diplomové práce. Dalším odvětvím jeho slavistického zájmu byla rusistika. Ruštinu vyučoval jako středoškolský profesor, obdivoval ruskou literaturu a intenzivní zájem o ruskou kulturu jevil až do konce života.

Na prvním místě v jeho proslovanské práci stála sorabistika a Lužičtí Srbové. Začal se o ně zajímat na počátku čtyřicátých

let. V roce 1942 byl dokonce pro tento zájem vyslýchán německými okupanty. Po válce vstoupil do obnovené Společnosti přátel Lužice a později si rozšířil svou pedagogickou aprobaci o sorabistiku. Ve slovanských zemích měl četné přátele, vysoce nadstandardní však byly jeho kontakty s Lužickými Srby. Lužici a Lužické Srby miloval, psal o nich a informoval je podrobně o tom, co se děje v sorabistických kruzích v Čechách. Profesor Mudra seznamoval své studenty s lužickosrbskou kulturou a literaturou a vzbuzoval v nich zájem o Lužické Srby v rámci výuky na gymnáziu. Jeho vědecké a popularizační články mají vysokou cenu pro další generace sorabistů. Speciálně musíme zmínit jeho čtyřsvazkovou *Učebnici lužické srbštiny*, kterou napsal s prof. Janem Petrem a především jeho rozsáhlý precizně zpracovávaný hornolužicko-český slovník, jenž se mu však kvůli těžké nemoci nepodařilo dokončit. Jeho poslední důležitý příspěvek vyšel v lužickosrbské *Protyce* na rok 2009 a J. Mudra v něm vzpomněl české patrioty z vyšehradského hřbitova, kteří jevíli zájem o Lužické Srby.

Jiří Mudra odešel právě v době, kdy se Společnost přátel Lužice stěhuje do svého původního sídla – Lužického semináře na Malé Straně. Touto zprávou byl nesmírně potěšen, bohužel se tam již sám nepodíval.

Nezapomeňme na velkého vlastence, demokrata a slavistu Jiřího Mudru, uchovme jeho památku ve svých srdcích a popřejme mu klidný a důstojný odpočinek tam, kam odešel v pondělí 2. března tohoto roku.

Petr Kaleta

Vážený smuteční hosté, dovoluji, abych svůj krátký projev uvedl osobní vzpomínkou:

V polovině 70. let, v čase nejhoršího marasmu „husákovské normalizace“ v Československu, se v Praze pravidelně scházela skupinka zejména mladých lidí. Nenazval bych je disidenty, přesto tato setkání byla takřka oázou nepokřiveného světa, ve kterém bylo možno alespoň chvíli se volně nadechnout. Společným jmenovatelem jejich zájmu v této pochmurné době byla Lužice.

Pavel Bek, fotografie z pohřbu Jiřího Mudry

Jiří Mudra byl mužem železné vůle a zásad, zároveň značného citu, vždy měl vlastní názor, nenechával se ovlivňovat převládajícími ideologiemi a do posledních chvil života jej neopouštěla bravurní paměť. Rád sportoval, cestoval, a to hlavně na zmíněné Slovensko, ale např. i do Ruska, kde putoval i na proslulý kavkazský Elbrus.

Společnost přátel Lužice opustila její největší osobnost, která po většinu života pracovala intenzivně pro lužickosrbské přátele a aktivně působila v předsednictvu Společnosti přátel Lužice až do počátku roku 2009. Jeho odchod způsobil české sorabistice ohromnou, takřka nenahraditelnou, ztrátu.

Tím, kdo informace o ní a také základy lužické srbštiny zájemcům zprostředkoval, „spiritus agens“ anebo lépe „dobrý duch“ této skupinky, jenž se však sám nikdy nestavěl být oficiálním vedoucím tohoto neformálního spolku, byl profesor pražského gymnázia Na Zatlance Jiří Mudra.

Jeho „osobní anamnézu“, pokud jde o cestu k Lužickým Srbům a vztah k Lužici, bychom mohli v souvislosti s českými zájemci o Lužici nazvat přímo „příkladnou“ či „modelovou“. Inspirován byl již před druhou světovou válkou statěmi Josefa Páty; poprvé však Lužici navštívil v roce 1958 (na zájezdě s Vladimírem Zmeškalem). V 60. letech absolvoval externí studium sorabisti-

ky na Filozofické fakultě v Praze a také letní sorabistické kurzy v Budyšině. Současně udržoval intenzivní kontakty s četnými přáteli a známými v Lužici...

„Lužickosrbské aktivity“ Jiřího Mudry za dobu jeho 35letého působení na středních školách (z toho čtvrtstoletí na výše jmenovaném gymnáziu) není snadné vypočítat. Svým nadšením nakazil celou řadu studentů; po řadu let tak Na Zatlance byly samozřejmostí společné cyklistické jízdy do Lužice (zejména v čase Velikonoc). Divadelní soubor školy nastudoval a realizoval představení hry J. Kocha *Poslednje pruwowanje*. Podrobný výčet všech těchto aktivit nemá smysl – je pak třeba zdůraznit, že za všemi stálo pro Lužické Srby bijící srdce a nesobecká duše. Není náhodou, že i jeden z ministrů kultury 90. let, bývalý žák profesora Mudry, se stále cítí být bytostně svázán s Lužicí... Tuto linku úzké spolupráce s mladými lidmi vedl Jiří Mudra i po odchodu do důchodu a prakticky až do své smrti.

Výrazné stopy zesnulého ale najdeme i v úzce odborné rovině – na poli sorabistiky, kde mu samozřejmě bylo ku prospěchu i jeho základní slavistické vzdělání – čeština a ruština. Určitým vrcholem těchto aktivit byly čtyřsvazkové vysokoškolské texty pro výuku lužické srbštiny (které zpracoval spolu s J. Petrem). Součástí těchto textů jsou i dva slovníky (česko-lužickosrbský a lužickosrbsko-český). Ještě mnohem ambicióznější projekt – vydání obšírného, prvního moderního lužickosrbsko-českého slovníku, pak bohužel zůstal nedokončen – ukázky hotových částí přitom vypořádají o mimořádné píli a poctivosti jeho sestavovatele.

Nemalé zásluhy Jiřího Mudry pak najdeme i na pouze zdánlivě méně významném poli. Kdo sečte všechna jeho neviditelná snažení coby v nejlepším slova smyslu „dělníka“ nejrůznějších sorabistických aktivit v Čechách; kolik let byl pravidelným dopisovatelem *Rozhledu*, kde informoval o aktivitách Společnosti přátel Lužice? Zásadní byla jeho principiální spolupráce při vydávání a formování tvářnosti bulletinu *Česko-lužický věstník*, jehož byl dlouhou dobu vedoucím redaktorem; stejně tak byl dlouholetým členem předsednictva Společnosti přátel Lužice.

Není však třeba snažit se vypočítávat další holá fakta a data. Vraťme se však ještě k roli Jiřího Mudry jako člověka. Je nepopíratelné, že pro mnoho mladých lidí ve formativním věku bylo velkým štěstím, že v době „kulturního soumraku“ a křivících se charakterů se mohli každodenně setkávat s člověkem, který si na stěny svého pražského bytu vymaloval citát Jakuba Barta-Čišinského:

*Stupać w taktu, kaž so piska
z wjelkami wuč z jednej truby
wěc mi stajnje běže niska –
a tak mnohim njeběch luby.*

Myslím, že můžeme právem mít za to, že proti tomuto svému krédu se Jiří Mudra sotvakdy prohřešil.

Leoš Šatava

Žarujemy wo gymnazialneho wučerja a slawista Jiříja Mudru
Z Prahy dóstachmy zrudźacu powěsć, zo je pónđzelu 87-lětny gymnazialny wučer a slawista Jiří Mudra zemřel.

Spočatk 1940 je wón přez wozjewjenja njezapomniteho Josefa Páty wo Serbach zhoňil a so stał z angažowanym člonom Towarstwa přečelow Serbow a z toho časa je so zaběrał z řeču, kulturu a stawiznami Serbow a swoju lubosć swojim šulerjam, gymnaziastam přez generacije dale dał a jich zahorjał.

Někotrymžkuli z nas je wón znaty jako kolesowar po Łužicy. Při tym je kedźbował na lud, kak řeči, zo by serbske słowa doma w Praze pilnje zapisował do swojeho česko-serbskeho słownika, kotryž wjac njedopisa. Ze slawu pak je dokónčił – z dalšimaj awtoromaj – přeložk trilogije Marje Kubašec, kotraž so z českim titulom *Kantor Serbin* wozjewi.

Přeložił je dale Jurja Kochowu knihu *Nawrót sonow*, kaž tež jeho hru *Poslednje pruwowanje*, kotruž je z česкими gymnaziastami nazwučował a wuspěšnje předstajił. A za wysokoškolskich studentow zestaja wón serbskorěčny wučbny material.

Rady je w swojim bydlenju tež hosći z Łužicy witał, kotřiž so hižo w nachěži čujachu kaž doma, čitajo pod wjerchom we wulkich pismikach Čišinskeho słowa – jeho žiwjenske motto.

Po politiskej změnje su sej čescy młodostni „swoje“ towarstwo (*Spolek*) – nimo tradicionalneho towarstwa (*Sdružení*) – založili, wón běše z člonom we woběmaj towarstwomaj. A młodostni založichu a wudawachu časopis *Zprawodaj spolku česko-lužické mládeže*, pozdžišo titulowany *Česko-lužický věstník*, do kotrejuž wón pilnje dopisowaše. Budže tak, zo słušeše Jiří Mudra samo do iniciatorow časopisa.

Lěta 1995 so towarstwje zjednočištej a skutkowachu dale po tradicionalnym pomjenowanju *Společnost přátel Lužice* (SPL). Na 10 lět je SPL z asociěrowanym towarstwom Domowiny, zo tomu tak je, to je zawěsće tež jeho zaslužba.

Njeje móžno wšitke J. Mudrowe řečespytne a stawizniske džěła, wozjewjene wosebje w *Lětopisu* a časopisu *Slavia*, tule naspomnić. W archiwje Serbskeho instituta su na 250 hesłow pod jeho mjenom zapisanych, bjez naličenja rozprawow wo zhromadžiznach a sorabistiskich aktiwitach w susodnym kraju, z kotrymiž nas w *Rozhledze* informowaše.

Tak kaž je so njebohi na wšitkich zarjadowanjach Towaršnosće přečelow Serbow w Praze wobdžělił, tak witachmy jeho rady tež na posedženjach Mačicy Serbskeje w Budyšinje a na Serbskich ewangelskich dnjach we Łužicy.

Za jeho lětdžesatki trajace swěrne džěło, do kotrehož je wospjet tež młodzinu zapřijał, je so Jiří Mudra na namjet Mačicy Serbskeje lěta 1996 z Mytom Domowiny wuznamjenil.

Čas swojeho žiwjenja je wón na dobro serbskeho ludu džěłał a jara wjele za česko-serbsku wzajomnosć zeskutkownil. Za to słušatej jemu džak a připóznace.

Žarujemy wo swěrneho přečela Serbow.

Jan Nuk

Vzpomínání dvou žáků J. Mudry

O lidech jasného rozumu, kritického úsudku a praktického založení se nesluší psát v precitlivěm duchu ani dojmat se vlastním žalem či pocity provinění. U přátel tak laskavých a obětavých, jakým byl Jiří Mudra, to není snadné. Není to úkol, do kterého bych se pouštěl, nebyv o tuto vzpomínku požádán. Víím, že svůj dluh vůči němu tak stejně zdaleka nesplátím. Ale mohu se alespoň potěšit několika obrazy z minulosti, které zůstanou coby obohacení, jež mi bude ještě dlouho dodávat sílu a radost. Pana Mudru jsem poznal v říjnu roku 1990, kdy jsem se na základě oznámení v Lidových novinách přihlásil do kursu lužic-

ké srbštiny. Několik let jsem už prožíval romantické nadšení ze sousední slovanské kultury. Cítil jsem přitom takové opojení obrozeneckým idealismem, že mě nijak nepřekvapilo, když jsem od pana profesora dostal zadarmo učebnice a mohl pravidelně navštěvovat taktéž bezplatný kurs v Lužickém semináři. Jakási samozřejmost, s jakou byl připraven nezištně pomáhat mně i druhým, pak provázela náš vztah až do konce. Je nesnadné popisovat první dojem, který v lidech zanechával – to je vždy příliš osobní pocit, ale většina jeho přátel asi potvrdí, že to byla směs učitelské laskavosti a prvorepublikové zdvořilosti. Pro nás, kteří jsme se počátkem devadesátých let začali nadšeně organizovat, ale byl důležitý jiný aspekt jeho osobnosti. Pro zhruba dvacetileté zájemce o Lužici a nejspíš o cokoli, co má nějaký hlubší rozměr, je důležité mít vedle sebe někoho staršího, kdo by jim poskytoval zázemí ve smyslu zakotvení v minulosti, která na-

vazuje na ještě starší minulost. Zároveň by však tato služba neměla s sebou přinášet podřízenost a manipulaci k podpoře osobních ambicí. Skromnost a snad i určitý nedostatek sebevědomí učinily Jiřího Mudru právě takovou osobou, kterou jsme potřebovali, osobou, u které jsme necítili ani náznak vedlejších motivací. To byla taková „služební“ stránka našeho vztahu. V osobnější rovině víc než na nějaké zážitky či společná dobrodružství budu vzpomínat na jeho upřímnost a bezprostřednost, s jakou otevíral druhým své myšlenky a pocity. Bylo to jako prožívat s ním jeho život, přičemž on sám se dokázal vcítovat do druhých a vnímat jejich prožitky či úvahy. Až teď si uvědomuji, jak těžké pro něj muselo být stáří a především nemoci, které mu vedle tělesné slabosti přinášely i omezení společenských styků. Má vzpomínka by nebyla úplná, kdybych nepřipomněl, že ačkoli se kvůli nedostatku autoritativních sklonů vyhýbal konfliktům, nebyl mu cizí zápal pro věci, které pokládal za důležité, třebaže nemusely stát za to, aby na nich tvrdohlavě lpěl. Se studem jsem tak od něj musel přijmout peníze za drobnou výpomoc v domácnosti. Uvědomoval si ovšem, že by bylo nevhodné, aby mi platil i za pomoc při vědecké práci, která byla něčím nadosobním. Své nutkání nezůstávat nikomu nic dlužen pak řešil alespoň knižním darem. V jiné rovině se jeho skrytá bojovnost projevovala například vysokou citlivostí na dodržování zásad jazykové čistoty, která ho vedla k výrazně kritickému tónu vůči všem prohřeškům na tomto poli, jako tomu bylo i v poslední recenzi, kterou napsal pro Česko-lužický věstník. S jeho odchodem se nám bude rychleji vzdalovat dvacáté století, které se do jeho života obtisklo mnohými nadějemi i mnohými zklamáními. Po druhé světové válce, která ho na celý život ovlivnila, vstoupil do Komunistické strany Československa, ze které ho bytostná poctivost donutila odejít po sovětské invazi, která pro něj jako silného rusofila musela být strašlivě bolestná. Nedlouho poté, co se po více než dvaceti letech zdálo toto trauma překonáno, přišlo další s rozpadem Československé republiky. Když pak usoudil, že hůř už být nemůže, zaskočil ho útok na Jugoslávii. Jeho odpovědí bylo vytrvalé pěstování styků s přáteli ve slovanském zahraničí a usilovná jazykovědná a publicistická činnost spojená s prací ve Sdružení přátel Lužice, Spolku česko-lužickém a po jejich sjednocení i ve Společnosti přátel Lužice. Psal i konal v prostém a praktickém duchu intelektuála staré školy bez sebezálíbeného okouzlení ze své vzdělanosti. Byl v tomto smyslu dělníkem vědy, která pro něj nebyla jevištěm, na němž by předváděl skvělost vlastního ducha, nýbrž nástrojem kulturního rozvoje národa, z jehož dějinné tradice odvíjel svou osobní totožnost. Myslím, že to byla právě schopnost soustředěně se věnovat práci pro Lužici, co Jiřího Mudru do konce života udrželo v dokonalé duševní svěžesti. Nikdy neměl televizi a zábava v běžném smyslu mu nic neřikala. Hlavní životní náplní mu v posledních letech byla práce na hornosrbsko-českém slovníku, svým rozsahem prvním v historii. Nepřipouštěl jsem si, že by ho nedokončil, zvláště když už pracoval na heslech začínajících na písmeno „S“. Není tak pro mne snadné představit si, jak se cítil v posledních týdnech svého života, kdy už jistě pociťoval, že svou práci bude muset zanechat rozdělanou. Blížící se konec si uvědomoval zřetelně. Bylo to cítit z jeho hlasu, ve kterém byl tón, který jsem nepoznával. Byla v něm úzkost člověka, který stojí sám před poslední zkouškou a chtěl by se ještě jednou vidět s těmi, kdo mu jsou blízcí. Jak naléhavá potřeba to byla, jsem si uvědomil, až když bylo pozdě. Podobně mi až teď dochází, jak statečně čelil nadcházejícímu konci života, který pro většinu jeho přátel přišel příliš náhle, než aby mu ono přání splnil.

Radek Mikula

Vzhledem k tomu, že bude jistě více těch, kteří budou na Jiřího Mudru vzpomínat zejména po stránce jeho vědeckých, profesních,

lužickosrbských či jiných aktivit, rozhodl jsem se na něj vzpomenout spíše po stránce lidské a osobní, neboť jsem měl tu čest během svých sorabistických studií na FF UK u pana Mudry bydlet s přestávkami tři roky od r. 1997 do r. 2000.

S panem Mudrou jsem se poprvé setkal v lednu 1994. Dostal jsem tehdy tip od Josefa Lebedy na mladé přátele Lužických Srbů, kteří se pravidelně scházejí v Lužickém semináři na Malé Straně. Přišel jsem o něco dříve, nakoukl oknem v přízemí do místnosti, kde se svítilo, a k svému údivu jsem zjistil, že mladým přátelům Lužických Srbů vévodí spíše starý pán, bytí vitalitou, pílí, pracovitostí a životním optimismem možná nejmladší. V Lužickém semináři zrovna probíhal kurz lužické srbštiny vedený právě panem Mudrou. Vrozený ostych mi nedovoloval zařukat na okno, a tak jsem čekal na první mladé – pro vše lužickosrbské zapálené – příchodí.

Kromě toho, že jsem onoho lednového dne vstoupil do Spolku česko-lužického a předplatil si Věstník, jsem se také pozdravil s panem Mudrou. Měl jiskru v očích a jeho radost z každého nového zájemce o Lužici se nedala přehlédnout. V následujícím měsíci jsem byl nucen podstoupit operaci, jejímž výsledkem bylo asi pětiměsíční upoutání na lůžko. Bohužel jsem se po tu dobu nemohl účastnit aktivit Spolku. Vše se mi ovšem vynahradiło tím, že dlouhodobá nepohyblivost mi aspoň umožnila se úspěšně připravit na přijímací zkoušky ze sorabistiky, a tak mi v následujícím akademickém roce 1994/95 nic nebránilo aktivněji se zapojit do činnosti SČL a účastnit se kurzů lužické srbštiny vedených panem Mudrou v Lužickém semináři, i když s mírným tělesným handicapem.

Pan Mudra vedl kurzy vždy velmi pečlivě. Dbal na správnou výslovnost a vše ochotně vysvětloval. Na jednom z prvních kurzů jsem měl skloňovat lužickosrbské slovo *šula*. Moc mi to pochopitelně nešlo, a tak řekl: „Ale vždyť to se přece skloňuje úplně stejně jako český vzor růže“. Tehdy jsem tuto tvaroslovnou analogii s českou růží nechápal. (Shodou okolností v úterý po pohřbu pana Mudry jsem měl třetí ročník jednooborové češtiny, který má povinně lužickou srbštinu, a já si na to poprvé po tolika letech vzpomněl právě při skloňování *šule*.)

Jak semestr ubíhal, byl jsem nucen vykonávat různé atestace z lužické srbštiny a lužickosrbské literatury. Proto jsem pana Mudru také navštěvoval doma a on mi vše velmi ochotně a s obrovským zápalem vysvětloval. První návštěva u pana Mudry byla velmi přátelská a provoněná jablky. Byt pana Mudry dýchal jakousi atmosférou. Kromě toho, že všude byly bedýnky s jablky, neboť každoročně pomáhal se sklizní jablek známému a ten mu za odměnu dal jablka na zimu na uskladnění, samozřejmě dýchala i slovanská atmosféra z jeho vzácných knih. A nebylo jich málo, určitě více než samotných jablek. Skoro u každé stěny byly police či skříně vyhrazené knihám. Obdivoval jsem ty knihy vždy, když jsem pana Mudru navštívil. Bylo tam celé novodobé lužickosrbské písemnictví. Pan Mudra byl při první návštěvě velmi pozorný a starostlivý, neboť jsem tehdy chodil o francouzských holích. Stále se ptal, jestli nejsem unaven, jestli se nechci natáhnout, že mohu. Po přezkoušení jako ve škole mě nakonec obeznámil s prací na slovníku. Již tehdy vyjadřoval pochybnosti, zda tuto nekořečnou práci někdy dokončí. Říkal, že by potřeboval pomocníka a hned ukázal, v čem by pomoc spočívala. Nabídl jsem se, že mu mohu občas pomoci, a tak jsme toho dne do půlnoci pracovali. Od té doby jsem ho začal nepravidelně navštěvovat, nejen kvůli objasňování lužické srbštiny, ale také abych mu pomohl vyhledávat a doplňovat slovíčka z různých slovníků.

S ubíhajícími studiiem se zpříšňovalo přidělování ubytování na kolejích VŠ, a tak se stalo, že jsem neměl v Praze ubytování. Jednou, když jsem odcházel z kurzu lužické srbštiny dřív, se mě zeptal, proč jdu tak brzo. Řekl jsem, že spěchám na vlak, že nemám kolej. Odvětil velmi stroze: „Spát můžete u mne“. Řekl to intonací, jako kdybych byl jeho vnuk či nějaký příbuzný. Přítomně jsem znal pouze ze schůzí Spolku, že spíše příležitostně pomoci se

slovníkem a z jednoho výletu do Neveklova, který jsme podnikli jako předvoj k slavnostnímu odhalení pamětní desky Jana Česly. Pro mě to byla samozřejmě pocta a vážím si toho dodnes.

Bydlení u pana Mudry se mi z paměti nikdy nesmaže. Pan Mudra nebyl jen tak obyčejný bytný, byl to velmi přátelský, starostlivý a hlavně pohostinný člověk. Ke každodennímu koloritu našeho soužití patřila společná večeře, která se začínala s časovým znamením oznamujícím z rozhlasového přijímače 18:00. Začínaly totiž zprávy na ČRo 2 Praha. Poslouchali jsme zprávy, pili čaj a jedli zpravidla chléb s hermelínem a jako desert makový závin. Pokud ovšem byla jablečková sezóna, jedli jsme samozřejmě jablka na mnoho způsobů: jablka v županu, jablečná buchta a jiné dobroty z jablek, na které si teď nevzpomenu. Po zprávách jsme rozebrali všechny události, které se ten den udály, ze zahraničí i z domova. Od zpráv jsme se samozřejmě dostali na politiku, historii, literaturu či kulturu a jiná odvětví lidské činnosti. Takovéto diskuse byly pro mne vždy poučné. I když jsem s panem Mudrou trávil hodně času, o jeho soukromém životě jsem se mnoho nedozvěděl. Často spílal proněmecké politice našich vládních představitelů. Jednou jsme vyslechli ve zprávách, že budou odškodněni nuceně nasazení. Pan Mudra byl ročník jedenadvacet, a tak i on byl nuceně nasazený v jedné továrně v Praze. Nadával na přílišnou vstřícnost vůči Německu. Měl jsem občas pocit, že nerozlišuje současné Německo od Německa válečného. Když Němci mrzli v Rusku, vyprávěl, byly mezi Čechy organizovány sbírky v podobě zimního ošacení na německé vojáky. Sbíralo se i v továrně, kde pracoval. Nechápal, jak Češi mohli dávat drahé kožichy, kožené rukavice, teplé ponožky, lyže atd. Nakonec řekl: „No, a ty lyže, co jsem tenkrát měl, jsou ještě teď ve sklepi!“ Řekl to s takovým bojovným hlasem a vítězoslavným výrazem v obličeji, že jsem nabyl dojmu, že právě jeho nedarované lyže způsobily porážku u Stalingradu či průlom leningradské blokády.

Jednou jsem také přišel večer domů a kromě rutinní otázky:

„*„Sce wobjedowat?“*“ se mě pan Mudra zeptal: „Jste unaven? Měl bych tu na odreagování zajímavou knihu, Co daly naše země Evropě a lidstvu.“ A rychle dodal: „Ale to už je druhá, tu první mi zabavilo gestapo!“ Začal jsem se hned ptát na podrobnosti, ale pan Mudra mlčel. Mlčel vždy tak dlouho, dokud jsem neusoudil, že není vhodné se ptát na něco, na co druhý nechce odpovídat.

Další vlastnost, kterou jsem u pana Mudry obdivoval, byl – vzhledem k jeho věku – vyvinutý smysl pro ekologickou zodpovědnost. Třídil odpad v době, kdy ještě nebylo dostatek kontejnerů na tříděný odpad. Zásadně odmítal kupovat potraviny v plastech. Pokud už koupil nějaký nápoj v PET lahvi, bylo to z čistě praktických důvodů, jako byla např. redakční rada ČLV. Nikdy nevyhodil plastový kelímek od jogurtu. Všechny kelímky shromažďoval. Měl rád přírodu, což bylo známo nejen z jeho toulek přírodou a lezení po skalách. Ve svém bytě resp. na svém balkóně pěstoval malý botanický park s kaktusy. Pokud se teplota vzduchu přiblížila k bodu mrazu, vypínal úplně lednici a všechny potraviny z lednice naskládal do krabice a umístil na balkón.

Vzpomínám na kuriózní ranní buzení. To se vždy kolem sedmé ráno rozlétly prudce dveře do místnosti, kde jsem spal, a ozvalo se „Dobré jitro!“ a zas pan Mudra rychle odešel. Když jsem přišel do kuchyně, položil mi také rutinní otázku: „*„Sce derje spat?“*“ Jednou jsem na dobré jitro odpověděl dobré ráno; opravil mě s tím, že dobré ráno je slovensky, a že jediné správně česky je dobré jitro.

Velmi živý zájem jevil pan Mudra o divadlo. Byl to velký milovník a znalec divadla. Nejraději chodil do Divadla Na zábradlí. Párkrát jsem tam s ním byl taky. Často vzpomínal na dobu, kdy v divadle působil Václav Havel.

Toto jsou mé vzpomínky! Napsal jsem je tak, jak se mi vryly do paměti. Snad je to věrohodný obraz našeho novodobého sorabistického klasika!

Zdeněk Valenta

BJEZ WČERAWŠEHO DNJA NJEJE JUTRIŠEHO

Timo Meškank wo fenomenje „Regina“

Kónc lěta 2008 je nowy wosadnik wušoł. Je to mjeztym 8. nakład modlarskich a spěwarskich knihow katolskich Serbow. Prěni raz wuńdžechu tute knihi w lěće 1889 (!) pod redakciju Michała Hórnik. Tehdy mjenowachu so Pobožny Wofadnik. Modlitwy a kěrľufche za katholckich Serbow. Redakciju noweho wosadnika přewzachu Ralbičanski farar Michał Nawka, Budyski tachantski farar Wito Ścapan, Radworski farar Śćěpan Delan, Njebjelčanski farar Beno Jakubaš a farar Měrcin Delenik z Kulowa. Jako wudawaćel mjenuje so Towarstwo Cyrila a Metoda z. t. (TCM), číšć wobstara Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří w Praze. Na poslednej stronje publikacije prosy redakcija wo konstruktiwne přispomnjenja, měňo z tym číšćerske zmylki abo tež pokiwy k wolóžacemu wužiwanju wosadnika. Tute maja so TCM sposrědkować.

Je na času, krótku mjezybilancu wo reakciji na nowe wudaće wosadnika sčahnyć. Po dokładnym přehladanju knihow da so zwěšćić: Sprěnja je jich duktus restawratiwny. Příklad za to je přěžohnowanska formula, w kotrejž ma celebrant nětko rjec: ... moja krej, kotraž budže za was a za mnohich přelata ..., a hižo nic za wšitkich. Tak praktikuje to tež stawne-njestawne Měšniske bratstwo swj. Piusa X. Zdruha maja knihi okultistiske rysy. Strona 666 mjenujcy w nich čisťowana njeje, dokelž je to pječa sataniska ličba. Wosebity wuznam naby tuta ličba w myslenju a skutkowanju jendźelskeho okultista, kabalista a magiera Aleistera Crowleyja. Wón woznamjenješe so sam jako τὸ μέγα θήριον (grjeksce Wulke zwěrjo), počahujo so na Zjewjenje swjatemu Janej 13,1–18, a podpisowaše so w dopisach z ličbu 666, z. t. mj. ličbu zwěr-

jeća. Střeća je tekstowa strona kěrľušow džělny plagiat. Z předchadneho wudaća bu wjetšina kěrľušow přewzata. Awtorstwo wjele staršich tekstow Michała Wałdy, ale tež nowšeho Měrcina Salowskeho so nětko hižo njejewi. Na jich městnje steji mjeno Michał Nawka. Hodži so wězo znaprěćiwjeć, zo je hižo Wałda za swój čas kěrľuše z němskeho přewzał. Za tym slědźić sej wšak prócu žada, a tule nochcychu redaktorjo na so wzać. Zeštwórta bu džěl melodijow kěrľušow pak skomoleny pak samowólnje wuměnjeny. Příklad za přěni pad je kěrľuš 452 Wutroba Jezusowa z pjera Gerata Andrickeho, przykład za druhi je kěrľuš 274 Čicha nóc, swjata nóc, kotryž so nětko hižo po znatej melodiji Franza Xavera Grubera spěwać nima, ale po skerje za wumětski chór spisanej sadźbje Jurja Stodeńka. Spjata wobsahuja knihi njeličomne zmylki – prawopisne a interpunkciske, gramatiske, słowne, tekstowe a wobsahowe (swjateju Cyrila a Metoda njeswjećimy 12., ale 14. februara) kaž tež editoriske, typografiske a stajerske. Nimo toho zawjedu so nowe słowa, kaž na př. kalka z němčiny nowolěto město dotalnego nowe lěto. Jenička oficalna wotmofwa na tute stróžbe zwěšćenja, kotruž je dotal redakcija přez swojeho řečnika, tachantskeho fararja Wita Ścapan, serbskej zjawnosći data, rěka: Zo pak so ze stron powołanych a zdžěťanych ludźi na chětro jěre wašnje Wosadnik wothódnoća, njejsym wočakował, wšako na poslednej stronje Wosadnika wo konstruktiwne přispomnjenja prošu.

Inoficialnje wšak redakcija swój wliw w ludže wukonja. Wotblyšć toho je dopis Reginy Šoćineje z Konjec w Serbskich Nowinach, kotraž spyta zajim na pódlanske bitwišćo wotwob-

ročić. Wona mj. dr. piše: Młoda mać, kotraž ma dwě dźěsći na Serbskim gymnaziju a jednu dźowku w serbskej zakładnej šuli, mi po słowje praji: 'Na tón prawopisny słownik móžeš so jenož wubluwać.' *Wotmołwow na to je so mjez tym tójšto nahromadźilo. Regina sta so z fenomenom. W forumje internecach su jej samo hrónčka wěnowali:*

Hdyž Regina žuje,
či to črije zuje.
Serbja, Serbja znjesće so.
Zabudźće te bluwanjo!

Mjeno Regina (laćonsce kralowna) wužiwa so hižo w skři-
dlenych słowach typa: *Prašej so Reginy! Smy při wšej jasności, kotruž sej kusk po kusk w naležnosći noweho wosadnika zdo-
bywamy, tola bjezradni. Mamy so nětko po přistowje vox populi
vox Dei měć a k dnjowemu porjadej přeńć? Njeje horjeka naspo-*

SPL SE VRÁTILA DO LUŽICKÉHO SEMINÁŘE

Hanuš Härtel

Když opadala voda po poslední pražské povodni a v Lužickém semináři jsme třídili knihy na suché, mokré ke zmrazení a vynášeli rozmočené k likvidaci, psal se rok 2002. Tušili jsme tehdy, že se záchranou knihovny bude dost práce, ale nepřemýšleli jsme v tu chvíli o tom, jestli je stihneme nastěhovat spolu s nábytkem ještě koncem téhož roku, anebo až v létě 2003.

Věci se vyvinuly úplně jinak a začalo složité vyjednávání, zda se do Lužického semináře Společnost přátel Lužice a Hórnikova lužickosrbská knihovna vůbec vrátí, a pokud ano, za jakých podmínek.

Když opadly po vodě také emoce, bylo možno vyjednávat s vedením Centra pro studium vysokého školství. To spravovalo budovu, která je v majetku státu zastupovaného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jednání bylo vícero, avšak výsledek se spíše vzdaloval. Podmínky byly předsednictvem shledány neakceptovatelnými. Proto jsme hledali pomoc všude možně, mj. u politických zástupců. Matně si vzpomínám na mnohá jednání na ministerstvu zahraničí (velice ochotní lidé), vícero vyjednávání na úřadu vlády či s náměstkem ministryně školství. Přes veškeré přísliby a dokonce opakované písemné intervence z MZV na MŠMT se věc neposunula významně kupředu. I když se otázka využití Lužického semináře dostala dokonce několikrát i na pořad mezistátních jednání mezi Českou republikou a Saskem, nepostoupili jsme dál.

Mezi všemi jednáními se konal bezpočet porad na předsednictvu SPL, korespondence probíhala na různých úrovních, neustálé shánění podpory apod. O Lužickém semináři jednala každá valná hromada.

O věci vyjednávali na různých úrovních také zástupci Domowiny – v Budyšině, v Drážďanech i v Praze. Mezitím došlo k výměnám v parlamentu, změnám vlády i několika ministrů školství.

Pokrok nastal až v důsledku vystěhování CSVŠ (nahradili je úředníci z MŠMT) a také toho, že nám nabídl pomoc senátor Jaromír Jermář, přítel Lužických Srbů. Tehdy nastal kolotoč kulových předjednání v Senátu; pomohl také český generální konzul v Drážďanech Tomáš Podivínský, až se podařilo dostat věc na pořad oficiálního programu jednání Stálé komise Senátu pro krajan. Zde jsme naštěstí našli více příznivě nakloněných senátorů a s jejich pomocí pak došlo na další jednání s MŠMT a následně přímo s ministrem školství Ondřejem Liškou.

To bylo klíčové. Až jeho politické rozhodnutí, že je potřeba zajistit trvalý návrat Hórnikovy lužickosrbské knihovny do Semináře a umožnit zde činnost SPL pro dobro česko-lužickosrbské spolupráce, posunulo záležitost dále. Od té doby jsme mohli vyjednávat na různých odborech ministerstva o způsobu, jak návrat zajistit. Ukázalo se postupně, že v dohledné době nebude možno získat věčné břemeno užívání prostor, ale v principu se jeho zřízení vlast-

mnjených šěsć dypkow, zo bychmy so k žru wěcy wróćili, skerje symptomatiskich za tučasny staw duchowneho wjednistwa nas katolskich Serbow? Kak dale?, pyta zadźiwany wobkedźbowar za wotmołwu.

Slovníček: wosadnik – katolická modlitební knížka a zpěvník, tachantski – děkanský, čišćerski zmylk – tisková chyba, wolóžec – ulehčovat, měšnik – kněz, mjenujcy – totiž, pječa – prý, ličba – číslo, skutkowanje – působení, kěrluš – církevní píseň, hodži so – dá se, znaprěciwjeć – namítat, slědźić – pátrat (v kontextu), wobdźěleny być – podílet se, zhonić – zjistit, strózby – strohy (v kontextu), zjawnosć – veřejnost, wobtřýšć – odraz, spytać – pokusit se, pódlanski – vedlejší, wubluwać so – vyzvracet se, wyblít se, tójšto – celá řada, tola – přesto, k dnjowemu porjadej přeńć – přejít k běžnému programu, dypk – bod, žro – jádro, wobkedźbowar – pozorovatel

ník nebrání. Věc komplikuje i probíhající soudní spor s nájemcem části prostor v přtzemí.

V těchto dnech se nacházíme těsně před ukončením první etapy.

Takto jsem měl přichystánu zprávu pro letošní valnou hromadu SPL. Chtěl jsem členy naší společnosti seznámit se stavem jednání táhnoucích se už dlouhá léta. S trochou obav jsem optimisticky pokračoval o tom, že je již zpracován definitivní návrh smlouvy o zápůjčce tří místností v Lužickém semináři mezi MŠMT a SPL, na jejímž základě bychom už od března mohli stěhovat knihy zpět „domů“, že vlastník velkoryse poskytuje prostory bezplatně. Budeme se pouze podílet na nákladech spojených s provozem. To je ale samozřejmě a s tím si budeme muset poradit. Stejně jako se skutečností, že zatím nemáme volný přístup k hygienickému zázemí a podobně. Že jakmile bude tato smlouva podepsána a uvedena v život, bude ten nejlepší čas pokračovat v další etapě.

Dnes, jen několik dní po valné hromadě, je již smlouva uzavřena a převzali jsme klíče od budovy i zapůjčených místností. Těžko vystihnout pocit, s jakým jsme vstupovali ve středu 4. března do Lužického semináře.

V refektáři nás očekával historický jednací stůl, který jsme stáčili ještě po povodni díky grantu hlavního města nechat zrestaurovat, také dvě naše nové knihovní skříně. Šest let čekaly na využití. Definitivní zařízení tohoto hlavního sálu Lužického semináře nám slíbila zajistit Domowina. Návrhem byla pověřena architektka Bianka Wjenkec. Má-li být zařízení nejen funkční, ale i důstojné, jedná se o nákladnou záležitost. Pomoc Domowiny je velice vítaná.

V dalších dvou menších prostorách je již zapůjčený nábytek – pracovní stoly, židle a knihovní regály – který potřebujeme pro obnovení Hórnikovy lužickosrbské knihovny.

Jistě není ještě vše dořešeno. Například zmíněné hygienické zázemí, abychom mohli pořádat různé spolkové akce, provozovat knihovnu a podobně. Nyní je hlavně na nás, abychom byli pro ministerstvo školství coby správce budovy solidním partnerem, dostáli všem svým závazkům a dokázali najít vždy vhodnou formu soužití v tomto historickém objektu.

Velkým problémem pro nás vždy bylo zajištění co možná nejpevnějšího a trvalého ukotvení česko-lužickosrbské činnosti v Lužickém semináři a také zabezpečení Hórnikovy lužickosrbské knihovny do budoucnosti. Právní stav věci prostě neumožňuje přes vstřícný postoj našich partnerů zajištění věčného břemene. Institut zápůjčky je také ze zákona časově omezen. Osm let je sice dlouhá doba, ale i ona uteče. Proto jsme se dohodli se zástupci ministerstva na tom, že budeme nadále usilovat o trvalé řešení, a tuto shodu jsme vložili do preambule smlouvy o zápůjčce:

Smluvním stranám je známa historie a původní určení budovy

(...) nazývané *Lužický seminář* a to, že budova po staletí slouží-la podpoře kultury a vzdělanosti v Lužici, když nebytové prostory v budově až do povodní v roce 2002 užívala Společnost přátel Lužice. Smluvní strany se shodují v oboustranném zájmu zajistit možnost trvalého užívání nebytových prostor v budově Společnosti přátel Lužice, včetně navrácení Hórnikovy lužickosrbské knihovny do těchto prostor. Za optimální formu považují smluvní strany zřízení věcného břemene užívání k níže popsaným nebytovým prostorům ve prospěch Společnosti přátel Lužice. Pro takové řešení však v tuto chvíli nejsou naplněny zákonné podmínky. Ve snaze zajistit tento cíl budou smluvní strany usilovat o dosažení výjimky Ministerstva financí ČR ve smyslu § 26 odst. 1. ve spojení s § 44 odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., umožňující zřízení uváděného věcného břemene. Za účelem umožnění užívání uváděných nebyto-

vých prostor po dobu před případným zřízením věcného břemene uzavírají smluvní strany tuto smlouvu o výpůjčce.

Nechci zakrýt, že to bude ještě složité: smlouva o výpůjčce je na omezenou dobu, navíc je právně vypověditelná. Získat souhlas ministerstva financí se zřízením věcného břemene nebude asi vůbec jednoduché. I v případě kladného výsledku mohou být problémy – věcné břemeno není zřizováno bezúplatně. Ale berme to vše jako výzvu a šanci a udělejme vše pro společný úspěch.

Lužický seminář na Malé Straně je historický dům, významný symbol pro Lužické Srby i jejich české přátele. Ale to hlavní bude, čím jej nyní naplníme. A to už bude další etapa.

Zde děkuji všem, kteří pomohli a pomáhají, většinu jsem ani nejmenoval.

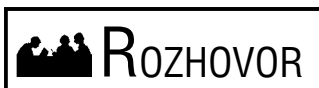

Pomhaj Bóh 3/2009

• Informace o německém agentu Paulu Thümmelovi přinesl *PB* v článku Hince Šoty z dějin minulého století: A 54 pracoval pro druhou stranu. Jmenovaný, ač pracovník německé vojenské kontrarozvědky, poskytoval před nacistickou okupací československým orgánům nejrůznější důležité informace. Svou náklonnost Čechům zdůvodňoval mimo jiné svými lužickosrbskými předky z matčiny strany. Zabránit okupaci nemohl, ale umožnil včasnou likvidaci mnoha osobních spisů a zachránil tak před jistou smrtí řadu Čechů. Mnoho československých agentů stálo utéci do Londýna. Sám Thümmel byl však nakonec zatčen a v posledních dnech války zastřelen v Terezíně.

• Trudla Malinkowa zveřejnila rozhovor s novým místopředsedou svazu lužickosrbských evangelických sborů Mato Krygarem. Dolnolužický potomek Němců a Poláků žije dnes se svou čistě srbskou rodinou ve Wuježku pod Čornobohem u Bukec. S ženou pořádají ve vsi různá setkání a podílejí se na životě srbsko-německého evangelického michalského sboru.

• V pondělí 16. února 2009 se konal na michalské faře v Budyšině lužickosrbský vzdělávací den. Po bohoslužbách vedoucím superintendentem Janem Malinkem představil Handrij Wirth třemi filmy hlavní události roku 2008. Na programu bylo dále vydání nového evangelického zpěvníku s 350 písněmi, který je již v rukopise hotov a má být vydán v r. 2010, tedy přesně 300 let od vydání prvního lužickosrbského evangelického zpěvníku v r. 1710. Následovala přednáška Trudly Malinkowé o srbských nápisech na školách, vesnických staveních či hřbitovech, jejich osudech a také obnovování (článek Waltraud Trölcowé). **H. Härtel**

Do minulého čísla byl *Věstník* řízen Mgr. **Josefem Šaurem** z Brna. Otázky mu položil jeho nástupce:

Představ, prosím, své slavistické aktivity. Co tě přivedlo k šéfredaktorství ČLV a co tě od něho po roční práci odvádí?

Moje slavistické aktivity jsou rozděleny do dvou oblastí – rusistiky a sorabistiky. Původně jsem se výhradně věnoval rusistice, resp. ruských dějinám, což vyplývalo z mých vysokoškolských studií historie a rusistiky. Na téma z ruské historie také píšu v současné době disertaci. Již ve třetím ročníku mě vyzval prof. Ivo Pospíšil, abych si rozšířil slavistickou specializaci o sorabistiku absolvováním letního kurzu v Budyšině. Tam také padlo mé rozhodnutí napsat diplomovou práci na téma J. E. Purkyně a Lužičtí Srbové. V Budyšině jsem se stal členem SPL a do její činnosti jsem se zapojil jako redaktor ČLV. V souvislosti s rozhodnutím Ondry Doležala odejít z postu šéfredaktora mě oslovilo více lidí s tím, abych se stal šéfredaktorem, což se realizovalo v loňském roce. Od ČLV mě odvádí především nutnost dokončit disertaci, ale i rozšíření mé badatelské a pedagogické činnosti na univerzitě v Brně.

Jak se *Věstník* vyrábí? Jakými dojmy tě plnila redakční práce?

Vznik *Věstníku* je poměrně dlouhý proces. První fázi představuje redakční práce, spočívající především v zajištění a výběru

příspěvků a končící korekturami. Formu dává *Věstníku* sazeč. Od něj putuje *vestník* do tiskárny a nakonec do firmy, která *Věstník* rozesílá předplatitelům. Jde tedy o čtyři pomyslné fáze, z nichž každá trvá někdy i týden. Proto přináší *Věstník* někdy zprávy a informace až s měsíčním zpožděním. Během roku ve vedení redakce jsem nepřišel na způsob, jak to za stávajících podmínek – to jest omezené finanční prostředky a redakce složená z dobrovolníků a nikoliv zaměstnanců – změnit. Největší motivací při práci pro mě znamenaly pozitivní reakce čtenářů nebo alespoň absence těch negativních. Vedení *Věstníku* byla jednoznačně cená zkušenost, ať už samotnou výrobou či tím, že jsem vedl malý tým dobrovolníků.

Jako jediný Moravan jsi kandidoval a byl zvolen do předsednictva Společnosti přátel Lužice. Kromě toho, že asi nebude snadné dojíždět na schůze, čím hodláš přispívat k činnosti?

Dojíždění určitě nebude problém. Do Prahy jezdím pravidelně a už v loňském roce jsem se účastnil asi poloviny předsednictev. Rozhodně se hodlám zapojit do projektů SPL, kde budu moci uplatnit odborné zkušenosti. Už delší dobu se připravuje vydání *Čtení o Polabských Slovanech* Ludvíka Kuby. Nechci nic slibovat závazně, ale myslím, že už opravdu uzrál čas, aby proběhly některé akce SPL v Brně či vůbec na jižní Moravě. Uvidíme, co se podaří zrealizovat. Čím více se podaří rozšířit činnost SPL do regionů, tím lépe.

Česko-lužický věstník vydává Společnost přátel Lužice, náměstí Jana Palacha 2, 116 38 Praha 1-Josefov, www.luzice.cz, za **finanční podpory ministerstva kultury ČR** ročně v osmi číslech a dvou dvoučíslech v nákladu 330 výtisků. Cena 20 Kč. **Redakce:** vedoucí Richard Bígl, Zelenohorská 506/17, 181 00 Praha 8-Bohnice, biegl@email.cz, tel. 723 598 953; zástupce Petr Kalina, vestnik@luzice.cz; Zuzana Bláhová, Radek Čermák, Josef Šaur, Jan Zdichynec. **Předplatné** na rok 2008: ČR 200 Kč, zahraničí 20 € (hotově 15 €) bankovním převodem na účet ČSOB (Poštovní spořitelny) 181757044/0300. Objednávky a stížnosti na nezasiílání: Klára Poláčková, Pionýrů 310/5, 289 23 Milovice, polackova.klara@seznam.cz, tel. 607 588 684. Redakce se nezotožňuje vždy s názory a slohem autorů. Za pravdivost odpovídá autor. MK ČR E 6880. ISSN 1212-0790.